

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Disputatio theologica De Relapsv erectorvm

**Schmidt, Sebastian
Michael, Johann Martin**

Argentorati, 1676

Disputatio theologica, de relapsu erectorum, ex Matth. XII. v. 43. 44. 45.

[urn:nbn:de:bsz:31-130718](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-130718)

DISPUTATIO THEOLOGICA,

De

Relapsu Erectorum,

Ex

Matth. XII. v. 43. 44. 45.

§. 1.

DE *Relapsu Erectorum*, cum bono DEO, hæc ager Disputatio. Ubi, ne terminorum decipiamur diversâ acceptione, per *Erectos* non eos tantum intelligimus, qui nominaliter stant erecti, quales etiam esse possunt, qui nunquam lapsi sunt, cum negari nequeat, primos quoque parentes in innocentia statu erectos fuisse & steterisse, quando de nullo adhuc lapsu, à se commisso, quicquam sciverunt: Sed *Erectos* dicimus *participialiter* maxime eos, qui olim lapsi in ruina suâ jacuerunt miserè, sed ex eadem erecti iterum sunt, ut inter stantes rursus steterint. His itaque non simpliciter attribuimus lapsum, qui de eo quoque, qui prius semper stetit, nec lapsus jacuit, dici potest; sed *relapsum*: propterea quod alium priorem lapsum præsupponit factum. *Relapsus* tamen non tam iterationem actus nudam, quam *statum* nobis denotat. Relabitur aliàs, hoc est, iterum iterumque expeditur, labitur, qui ex priori lapsu nunquam erectus fuit, nec *statum* miserum, in quem delapsus est, mutavit unquam: sed in statu hoc manens actus lapsum, vel in eodem peccati genere, vel in diversis, iterat & multiplicat. Tales illi sunt, de quibus Salvator dixit; *Malus homo ex malo thesauro depromit mala.* Matth. XII.

Terminorum, Relapsus, Erectorum

I.

Expositio datur, quâ

I.

equivocatio tum vocis Erectorum,

tum relapsus,

expeditur.

Matth. XII.

XII. v. v. 35.

A

XII. v. v. 35.

2. Tim. III. 13. v

XII. v. 35. Et de quibus Apostolus 2. Timoth. III. v. 13. *Mali homines & impostores proficient in pejus, dum & in errorem adducunt, & errant ipsi.* Nobis verò ille relabitur, qui postquam semel lapsus in statu lapsorum & miseria aliquandiu jacuit; ex illo verò erectus & liberatus, inque statum stantium restitutus, denuò ex hoc stantium statu in priorem lapsorum statum recidit.

Subjuncta brevi Nominis definitione.

Brevis itaque Nominis definitio hæc erit; relapsus Erectorum est eorum, qui semel lapsi & in statum lapsorum delapsi, sed ex eo tamen erecti & in statum stantium restituti fuerunt, in priorem miserum statum per novum aliquem lapsum ruinamque reversio.

2. Propria utriusque acceptio restrictiva

§. 2. Et proprie sumimus vocabula, sine omni tropo & figura: ut in ingenuâ disputatione decet sumere. Erectus nimirum nobis est, non ille, qui hominibus visus est erectus esse & stare, cum reverâ nec erectus sit, nec denuò stet: neque etiam ille, cui caput qualitercunque de terrâ sublevatum, aut pedes in altum sublatis, aut corpus integrum supra terram levatum, in pedes tamen nunquam erectum est, ut consistere queat: sed ille, qui reverâ & totus è lapsu suo erectus rursus stat, sicut qui nunquam ceciderat, licet aliis viribus se sustentet. Sic relapsus non est, qui talis videtur, non autem est: sed qui reverâ talis est, & veram mutationem status importat; quâ qui prius in statu stantium fuit, inter lapsos & jacentes deprehendatur. Et cum in spiritualibus versemur, in quibus stantes sunt, qui in gratiâ DEI sunt, lapsi autem & jacentes, qui extra DEI gratiam constituti, irâ illius subjacent; lapsus autem est, quo homo gratiâ DEI excidit, & miserrimo peccati atque diaboli dominio obnoxius est: *Erectus* est, qui per fidem in Christum Jesum veram è miserrimo peccati statu & diaboli potestate liberatus, ad gratiam DEI rediit, à peccatis justificatus, & per Spiritum Sanctum regeneratus atque renovatus est; cujus *relapsus* est actus malitiosus contra conscientiam commissus, quo fide & Spiritu Sancto excusso in veterem domini peccati & diaboli statum recidit, & gratiâ divinâ, quæ in Christo reddita fuit, denuò privatur. Facile hinc apparet, quod Erecti sint iidem cum Justificatis; & relapsus sit amissio fidei in Christo collatæ, excussio restitutæ gratiæ divinæ & Spiritus Sancti.

§. 3. Quan-

§. 3. Quando jam quaeritur, *An detur ejusmodi vere ere-
torum proprie dictus relapsus?* vel, quod idem; *An fides in Chri-
stum, gratiâ DEI & Spiritus Sanctus ab iis, qui revera conversi &
fideles facti fuerant, amitti possit?* Nos sine omni æquivocatione
aut tropo quaestionem affirmamus: ex sensu Augustinæ nostræ
Confessionis Artic. XII. *De pœnitentia docent, quod lapsis post ba-
ptismum contingere possit remissio peccatorum quocunq; tempore, cum
convertuntur: & quòd Ecclesia talibus redeuntibus ad pœnitentiam
absolutionem impertiri debeat.* Quorum verborum virtute da-
mnanantur quoque omnes, qui quaestionem negant, & opinantur
è contrario, quod erecti semel relabi non possint, & semel justi-
ficati amittere Spiritum Sanctum amplius nequeant.

§. 4. Cujusmodi *Anabaptista* sunt, quorum Articulus
expresse meminit; *Damnant*, inquit, *Anabaptistas, qui negant se
mel justificatos posse amittere Spiritum Sanctum; item, qui contem-
dunt, quibusdam tantam perfectionem in hac vitâ contingere, ut pec-
care non possint.* Cujusmodi etiam sunt *Zwvingliani* vel *Calvi-
niani*, vel non magis quàm *Zwvinglius & Calvinus Reformati.*
Quorum sententiam *Acta Synodi Dordrechtanae* Cap. V. de per-
severantia sanctorum pag. 312. his exprimunt verbis; *DEus, qui
dives est misericordia, ex immutabili Electionis proposito, Spiritum
Sanctum, etiam in tristibus lapsibus, à suis non prorsus auferit, nec eo
usq; eos prolabi sinit, ut gratia adoptionis, ac justificationis statu exci-
dant, aut peccatum ad mortem, sive in Spiritum Sanctum commit-
tant, & ab eo penitus deserti, in exitium æternum sese precipitent.*
*Primo enim in istis lapsibus conservat in illis semen illud suum immor-
tale, ex quo regeneriti sunt, ne illud pereat aut excutiat. Deinde
per verbum & spiritum suum eos certò & efficaciter renovat ad pœni-
tentiam, ut de admisis peccatis ex animo & secundum DEum doleant,
remissionem in sanguine Mediatoris, per fidem, contrito corde ex-
petant, & obtineant, gratiam DEI reconciliati iterum sentiant, mi-
serationes per fidem eius adorent, ac deinceps salutem suam cum timore
& tremore studiosius operentur. Ita non suis meritis, aut viribus;
sed ex gratuita DEI misericordia id obtinent, ut nec totaliter fide
& gratia excidant, nec finaliter in lapsibus mancant aut pereant.* Ita
Patres Dordraceni: apud quos plura loco dicto videantur. Ex
allegatis satis constare potest, quantum ab orthodoxâ nostrâ

A 2

senten-

II.
Quaestio;
An sit pro-
ponitur.

I.
Affirmatur
cum Aug.
Confess.
Art. XII.

2.
Negatur
verò tum
ab Anaba-
ptistis,
apud Aug.
Conf. l. c.
tum
Zwvinglia-
nis seu Cal-
vinianis,
quorum
sententiam
exponunt
Acta Syn-
od. Dor-
drecht.

sententiâ, paulo antè proposita, absint : & quàm propè ad Anabaptistas accedant, ita ut in summâ quæstionis seu rei cum his contra nos conspirent, hoc est, ipsi Scripturæ Sacræ & Spiritui Sancto contradicant.

III. Affirmati-
va nostra
probat
ex loco
Matth. XII
v. 43, 44, 45

§. 5 Non depromemus hâc vice plura ex Scripturis Sanctis pro Affirmativâ quæstionis superiùs expositæ, contra Negativam heterodoxam, fundamenta. Unum adducemus ex Matth. XII. v. 43. 44. 45. locum, ex quo planum faciemus, Erectos seu Justificatos seu fide & Spiritu Sancto semel præditos eò usque relabi posse, ut fide, gratiâ & Spiritu Sancto amisso, in ipsum Spiritum Sanctum peccent, remissionem peccati sui nec in hâc nec in futurâ vitâ consequantur, adeoque in exitium æternum sese præcipitent.

Cujus loci
1.
proponi-
tur Textus.

§. 6. Ita autem verba ipsius Salvatoris apud Evangelistam loc. cit. habent ; ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' αὐθρόν τὸ πᾶν, ζητῶν ἀνάπαυσιν, καὶ ἔχ' εὐρέσκει. Τότε λέγει, ὅπου εἶπω εἰς τὴν οἰκίαν μου, ὅθεν ἐξῆλθον. Καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει χαλάζοντα τεταρωμένον καὶ κεκοσμημένον. Τότε πορεύεται καὶ ἀλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικῶ ἐκεῖ : καὶ γίνονται τὰ ἔχματα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνη χεῖρονα τῶν πρώτων. ἕως ἔσται καὶ τῆ γενεῆ ταύτη τῆ πονηρῆ. Dn.

cum Verfi-
one Dn. Er-
Schmidii.

Erasmus Schmidius ita vertit : *Quum autem immundus spiritus exierit ab homine, perambulat loca arenaria, querens requiem, & non invenit. Tunc dicit : Revertar in domum meam, unde exivi. & reversus invenit eam vacantem, scopis mundatam & ornataam. Tunc abit, & assumit sibi septem alios spiritus scipso nequiores ; & ingressi firmiter habitant illic : fiuntq; ultima illius hominis, peiora primis. Sic erit etiam genti isti mala.* Quâ versione, cum in aliis, Syriacâ, Arabicâ, Vulgatâ &c. insignia discrimina non occurrant, & ad rem ipsam festinemus, contenti erimus.

2.
In duo Mē-
bra dispe-
scitur :

§. 7. Duo in his verbis membra esse, certum est : unum, de scribis & Phariseis, in Spiritum Sanctum peccantibus, de quibus dicitur ; *sic erit etiam generationi huic prava*, alterum, de homine, ex quo diabolus seu spiritus immundus egressus, & in quem cum septem pejoribus spiritibus regressus est. Sed quem duo membra ista inter se respectum habeant, non æquè certum est. Plerisque Interpretum videtur esse *comparatio*, inlicita inter

(1.)
de scribis
& pharis-
is. (2.)
de Dæmo-
niaco im-
mundi Spi-
ritus.

inter hominem corporaliter à diabolo obsessum, & inter hominem spiritualiter ab eodem occupatum. Aliis utrinque sunt homines *spiritualiter obsessi*; Sed in priori membro *generaliter* & *indefinitè* accepti, in posteriori verò *particulariter* & *definitè* sumti, ad quos in particulari applicetur, quod in genere dictum erat.

§. 8. Qui *comparationem*, quam diximus, inter corporaliter & spiritualiter obsessos institui existimant, non uno modo exponunt. *Johanni Lightfooto*, Anglo, Hor. Hebraic. in Evangel. Matth. ad h. l. videtur parum probabile, quod Christus in priori membro loquatur de diabolo virtute divinâ & verè ex homine ejecto, sed potius per collusionem cum exorcistis fallacibus, à quibus se ejectum simulet, qui revera tamen manserit. sed verba ejus ponemus. *Omnia, inquit, in precedenti parabola ita aptare, ut quadrent inter se, est difficile.* 1. De spiritibus immundis à Christo ex hominibus expulsis eam vix intelligas, cum per totam historiam Evangelicam, ne vel gry quidem sit probabilitatis, ejectum ab eo aliquod demonium in eum rediisse, à quo fuerat ejectum. 2. Alludi ergò videtur à Salvatore ad expulsionem demonum per exorcismos, quam artem prout optimè calluerunt Judaei, ita in ea tractanda figmentis concinnis opus fuit & collusionibus. 3. Credibile enim vix est, re ipsâ diabolum in locis aridis minus requiem invenire, quam in locis irriguis: at credibile est, artifices istos diabolicos istiusmodi figmenta invenisse in artis sua honorem & famam. Nam 4. ridiculum esset opinari, potuisse eos per exorcismos suos demonium ex homine ejicere, in quoq; immisissimum fuerat à DEO. Poterant quidem ex pacto diaboli cum diabolo, lucida intervalla aliqua obsessio inducere, ita ut inhabitans demon in tempus aliquod mitteretur, nec hominem turbaret: at redierunt tandem estus demoniaci, & ad pristinos furores est reversum. Hic ergò figmentis apte compositis opus erat, ut fama artis exorcistica consuleretur: demonia in loca arida & eremosa amandatum requiem illic invenire non posse ullam; non posse non velle hinc illinc semper circum vagari solitarium & inquietum, rediisse ergò in pristinam suam mansionem, quam aptam sibi ac paratam jam olim fuerat expertus &c. Hac ergò dicta à servatore videntur magis secundum captum aut deceptionem potius vulgi, quam secundum rei ipsius realitatem & veritatem, à re vulgò credita & recepta parabolam sumente, ut notius & familiarius rem exprimeret

quorum membrorum respectu

3.

Constituitur (1.)

à quibusdam Interpretibus, Comparatorum parium:

(2.)

Ab aliis vero Generalis & Specialis.

4.

Quantum ad membrum de Dæmoniacis immundi spiritus, producitur sententia comparatione facientium, Ioh. Lightfooti.

qui breviter repudiatur.

meret sibi propositam. Ita *Lightfootus*: qui quam tandem faciat applicationem, suo loco videbimus. Quanquam verò nova hæc interpretatio scenæ Calvinianæ de ejectione diaboli spirituali non verâ, sed apparente potius, vel ad speciem aliquo usq; deductæ nec absolutæ, inservire non ineptè possit, ut in utroque membro comparationis non nisi figmenta, collusiones aut simulationes habeas: non arbitror tamen, facile ex Calvinianis etiam inventum iri, qui Anglum nostrum sequatur. Quin ipse ille non audet certialiquid asserere; ideoque subjicit. *Vicunq; autem seres habuerit, verane fuerint ista re ipsa, an ita tantum credita & concepta &c.*

Parei.

§. 9. Alij itaque de verâ spiritus immundi ejectione, veroque in hominem reditu accipiunt: sed per omnia tamen nondum consentiunt, nec difficultates eâdem ratione remouent. *Pareus* in h. l. videtur potiora ex aliis Commentatoribus in hæc verba contraxisse. *Hinc*, inquit, intelligitur sensus parabola sumpta à demoniaco, quem modo à damone liberaverat (Christus.) *Is*, inquit, (Christus,) miserum erat diaboli mancipium. Ejectus ab eo est spiritus malus. At ne exisimet, se esse extra periculum, vel Satanam quiescere. Pererrat enim loca arida, querens aliam sedem, instar exulis famelici, domo suâ ejecti: quam non inueniens, intentus est in illam priorem, an pateat reditus. Quod si eam vacuum, comitâ, versam, ornatam, deprehenderit, hoc est, hominem illum observaverit securum, timore DEI vacuum, voluptatibus diffusentem, rursum eum invadet, non solus quidem, sed assumptis septem, hoc est, plurimis diabolis ipso deterioribus, eruntq; hominis illius posteriora deteriora prioribus.

D. Polycarpi Lyseri.

§. 10. Non absimilia istis sunt, quæ Dn. D. Polycarp. Lyserus noster Harmon. Cap. 59. habet, quando scribit; Loquitur (Christus) de diabolo κατ' ἀβρωτοπαθειαν. Inter homines loca arida, deserta & squalida inepta sunt, quæ ab ipsis inhabitentur: domus vero vacua, purgata & ornata, apta est & parata ad excipiendos hospites, quos & invitat ad sui inhabitationem. Hoc parabolicè iam accommodat Christus ad diabolum, & vult dicere: Videte quid miserum hunc hominem à tyrannide diaboli liberatum, jam videre, audire, loqui. Sed non putetis eum propterea securum esse debere, quasi nulla ratione ipsi diabolus amplius nocere possit. Nondum enim diabolus

abolus in abyssum est relegatus Luc. 8. v. 31. neq; missus in stagnum ignis & sulphuris Apoc. 20. v. 10. ex quo non possit rursus exire. Sed ita ejectus est, ut perambulet loca arentia, hoc est, querit, an ibi locum habeat, ubi semen verbi non spargitur, ubi non fluentia DEI, qua la-rificanc ipsius civitatem Ps. 46. v. 5. Illa loca Satana non arrident, sunt ei desertum, non invenit ibi requiem &c. Et si minus grassari ipsi datur in alios, vel saltem pristinum suum hospitium rursus atten-tat, sicubi illud recuperare queat. Quod si ergo hic ipse vir securus fuerit, non attente audiverit verbum DEI, non attente oraverit, non in studio bonorum operum diligenter se exercuerit, tum Satanas invenit domum scopis purgatam & ornatam, hoc est, animam ad excipien-dos hospites paratam &c. Hunc animæ securæ statum si diabolus in hoc homine invenerit, sicq; eum ingratum erga DEI gratiam deprehen-dert, annon ipsi iudicatis, diabolum reversurum & assumtis complu-ribus aliis spiritibus se nequioribus, ita huius animum occupaturum: ut longè deteriori, & magis exitiali cœcitate & surditate in posterum, quàm hætenus, sit laboraturus? Hætenus D. Lyferus.

§. 11. Rodolphus Gualtherus in Matth. Homil. 172. vide-tur Dæmoniacum accipere Synecdochicè pro quovis homine cum gravi morbo conflictato. Ita enim scribit; *Exemplum su-mit*, (Christus) à demoniaco, qui ex Satana potestate liberatus secu-ritate & socordia sua illum rursus admittit, & illud per comparationem Judeis applicat. Verba per se clara sunt, nec multa interpretatione indigent; sensus autem sive summa eorum, qua dicuntur, hæc est. *Quemadmodum qui ex gravi morbo restituti in illum recidunt, gra-vius & periculosius quam antea laborant: ita qui ex diaboli servitio liberati, huic rursus locum dant, postea pejus habent, quàm prius ha-buerint, & vix sperari potest, ut in integrum restituantur.*

§. 12. Omnes tamen isti Interpretes, quando ad speci-alio rem verborum explicationem descendunt, non parum vi-dentur inter sese confundere obsessionem spiritualem & corpo-rale m, diaboli loca arentia, securitatem hominis sibi à diabolo haud per fidem, preces & alia caventis, & si quæ alia sunt cir-cumstantiæ. Quæ causa esse videtur, quare alii simpliciter ul-timis verbis inhæreant, & reliqua ferè ornatus gratia, ut alias in

Rodolphi
Gualtheri.

Iansenius.

Evang.

Evāng. cap. 49. existimat, optimè se extricare posse, si dicat, locutionem de imūdo spiritu sumtam esse per Anthropopathiam ab hominibus. Hominibus loca arentia ingratam esse habitationem, amare loca ornata, purgata, preparata: sic diabolus amare corda hominum, tanquam sibi gratam habitationem, ut ex homine expulsus videatur sibi nullam posse habere requiem, nisi rursus in hominem intret.

Tūm
Aliorum
à Genera-
li ad Spe-
ciale, de-
scendenti-
um.

Calvini.

§. 13. De spiritali autem obsessione diaboli si prius membrum nostrum acceperimus: nihil aliud dicet, quam generalem assertionem, quid illis fiat, qui à spiritali ista obsessione liberati in eam reciderint. Quomodo sensus hic erit; Quando immundus spiritus ab homine, quem spiritaliter obsederat, expulsus exit, hunc verò suæ obsessioni denuò patere observat, rursus cum septem pejoribus spiritibus in eum ingreditur, ut posteriora hominis ejusmodi pejora prioribus reddantur. Et hoc ego in particulari huic genti pravæ Pharisæicæ obventurum vobis affirmo. Si huic sententiæ *Calvinum* adscribere non liceat, non satis, quid sibi velit, assequor. Ita enim Comment. in Harm. Evangel. scribit; *Scribis & similibus hypocritis, qui spreta DEI gratia cum diabolo conspirant, pœnam denunciât, quam meretur ipsorum ingrâtudo. Quò tamen latius pateat doctrina utilitas, generaliter admonet, quale sibi iudicium accersant, qui oblatam gratiam spernendo, iannam diabolo rursus aperunt.* Equidem mox parabolam vocat: Sed in fallor, in eo sensu, quo parabola dicitur, in quâ verba ab alia re mutuata ad aliam applicantur. Quomodo Christus phrasin quidem hîc, data ex sanatione demoniaci occasione, à corporalibus obsessionibus sumit, sed ut ea spirituales obsessiones vestiat: ubi circumstantiæ quædam e. gr. de locis aridis, eorumque pererratione, ad spirituales obsessiones & expulsiones, non ad corporales pertinent.

D. Aegid.
Hunnii.

§. 14. Vix fortè dici etiam poterit aliud, quam quod istoc modo locum nostrum intellexerit Dn. D. Hunnius noster. Sic enim ad nostra verba annotat; *Pergit Dominus Judæis incredulis, blasphemis & pertinacibus contemptoribus doctorum & factorum suorum comminari iudicium DEI, idq; sermone figurato, cupia summa huc tendit, quod cum ipse per annuntiationem doctrina Evangelicæ laboravit hæctenus diabolus ex ipsorum cordibus eicere, exciti-*

ales illas incredulitatis tenebras virtute & fulgore Evangelij discutiendo, cumq; miraculis suis eò rem deduxerit, ut conscientia illorum vi veritatis constricta teneantur, & domus eorum aliquo modo purgari coeperit, atq; nihilominus pulso demoni rursus dent locum: idcirco futurum, ut res illorum subinde in deterius ruant, ipsiq; arctioribus vinculis & compedibus alligentur à Satana, à quibus aut nunquam aut certe quàm difficillimè expediri liberariq; possint, sumit autem similitudinem à presenti miraculo exturbati ac eiekti ex misero homine demonis sermonem in describenda corporali eiectione demonum usitatum, ad spirituale beneficium notandum transferens ac dicens; Cum exierit spiritus immundus &c. Hæc Dn. D. Hunnius: qui mox ad singula textus membra pergit, & ad spirituales obsessionem & eiectionem diaboli applicat. Prolixius foret, siue omnia illius huc adducere: siue plures Interpretes, Chrysostomum, Theophylactum, Hieronymum, Bedam, aliosque addere.

§. 15. Instituti quidem nostri, de relapsu Erectorum, non multum interest, utro modo, hoc est, num de corporali an spiritali dæmoniaco, membrum textus nostri prius exponatur: quia tamen I. illi etiam Interpretes, qui de spiritali dæmoniaco interpretantur, communiter fatentur, sermonem à corporali dæmoniaco translatum esse, adeoque phrasin proprie, juxta stylum scripturæ, de corporali dæmoniaco loqui: certè juxta regulas bonæ Interpretationis melius & justius est, in proprietate sermonis scripturæ manere, atque adeò de corporali dæmoniaco textum nostrum exponere. Constringimur itaque ad hoc ipsum, quamdiu rationes non datæ fuerint, quæ nos à simplicitate & proprietate sermonis dimoveant. Habebimus sanè in hoc Interpretes illos ipsos consentaneos: nisi quod existimant, esse in verbis ejusmodi circumstantias, quæ propriè in corporalem dæmoniacum & diabolum non quadrant, e. gr. quod diabolus eiektus loca arentia pererret; & si quid aliud est. Quas verò circumstantias si ostenderimus quadrare, fateri cogentur, melius de corporali dæmoniaco verba nostra accipi & exponi. Quæ cum ita se habeant; nos, & quidem meritò, astipulamur interpretationi, quæ de dæmoniaco corporali omnia sumit.

§. 16. Interea II. licet occasione dæmoniacy à Christo
 B fanati

Tum
 Nostra sententia
 (1.)

(2.)

sanati simile desumptum sit : non tamen existimamus, ut quidam
suprà voluerunt, de illo ipso dæmoniaco, quem Christus sana-
vit in præsentem, sermonem esse. Quanquam enim non ineptum
sit, istud dicere : sermo tamen Christi id ipsum respicit. Nam
de præsentem & demonstrato dæmoniaco non dicturus fuisset
Dominus ; *Et sunt posteriora τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, hominis illius,*
sed τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ, hominis huius. Sed nec ab initio dixit ;
Quum autem immundus spiritus exierit ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ab
homine hoc, sed ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ab homine aliquo : ita namque
loqui solet scriptura, quando de subiecto vel re indefinita loqui
solet. Neque etiam eadem verba sic vertere possumus com-
modè ; *Ὅταν, postquam autem immundus spiritus ἐξῆλθῃ, egressus*
est : quomodo vertere debemus, si de tunc præsentem dæmo-
niaco Dominus locutus fuisset ; quippe ex quo dæmonem jam
exire fecerat.

(3.) §. 17. Neque tamen etiam III. opus est, ut aliquid hinc fin-
gamus rei, quæ revera facta non fuerit, sed per collusiones cum
diabolicis & diabolorum inter se fieri apparuerit : ut suprà *Light-*
footus conjecturavit. Quid enim Christo cum ejusmodi col-
lusionibus diabolicis, ut hunc illis habeat honorem, & ad spiri-
tualia, ipsaque DEI judicia applicet ? ut de hoc non dicam,
quod *Lightfootus* supponit (quod nimis incertum est) vulgo de
istiusmodi collusionibus constituisse, plurimosque tunc in gente
Judaica fuisse exorcistas nequam, qui dæmonia per collusiones
Satanicas expulerint. Sed *Lightfootus* videtur non probabile,
quod diabolus ullus à Christo eiectus in hominem semel sana-
tum redierit. Atqui aliis non videtur improbabile, comparan-
tibus dæmoniacos cum aliis ægrotis à Christo sanatis. Num
enim nemo ægrotorum, quos Christus sanavit, per omnem vi-
tam suam propterea non amplius ægrotavit ? Certè Christus
homini à se sanato expresse dixit ipse ; *Ecce sanus factus es, ne post*
hæc pecces, ne quid deterius tibi contingat. Joh. V. v. 14. si maximè
concesserimus, intra breve post sanationem tempus non in eun-
dem morbum quinquam recidisse, ne miraculi à Christo perpet-
rati veritas in dubium vocaretur.

Lightfootus.
Eidem
respondetur.
Joh. V. v. 14

(4.) §. 18. Quod si nihilominus istud *Lightfootus* durum vi-
deatur : nos quidem IV. in eas angustias redacti non sumus, ut
dicere

dicere cogamur, Christum de aliquo dæmoniaco à se sanato loqui: dicimus potius, Christum casum aliquem formare & ponere de eo, quod fieri possit, & aliquando etiam fiat, quando-cunque etiam fiat, in dæmoniaco, ex quibus sive à se, sive ab aliis diabolus eiectus fuerit. Casum hunc Dominus tam clarum ponit, ut iustitia iudicii divini omnibus sanæ mentis hominibus per eum manifesta fiat. Ideo etiam eundem format de corporali dæmoniaco; tanquam de quo, humanæ prudentiæ judicare, quàm de spiritali, longè facilius est. Sensus itaque verborum membri hujus hic est; si quando fiat, divinâ gratiâ, beneficio & virtute (quod fieri posse, & aliquando etiam fieri sole-re, quis temerè negaverit?) ut spiritus aliquis immundus ex homine corporaliter obsessus exeat, & homo prius obsessus ab illo liberetur: spiritus autem iste pererret loca deserta, nec requiem ejusmodi, cujusmodi in dæmoniaco prius habuit, usquam inveniatur, tentetque ex permissione divinâ vetus hominis hospitium, hoc sibi præparatum inveniatur, ac assumtis septem pejoribus spiritibus denuò ingrediatur, ibique habitet, ita ut posteriora hominis istius reddantur longè prioribus pejora: si quando, inquam, hoc fiat, quis vestrum est, qui in hoc casu non videat judicetque, justo & irreprensibili DEI iudicio id fieri, imò fieri debere in homine erga prius beneficium sanationis divinæ adeò ingrato, ut diabolo regressuro ostium patentissimum dederit, nec illud debito modo clausit, & contra ingressum diaboli muniverit? Certè nemo sanæ mentis hoc negaverit. Nemo ergò etiam negaverit, justè agi à DEO, si ita in spiritali ob- sessione diaboli contingere huic generationi pravæ permittat.

§. 19. Huic sensui V. nullæ phrasæ obstant; sed eum juvant potius. Nam 1. utique phrasæ, *exire spiritum immundum ex homine*, in scriptura de eiectione diabolorum ex corporaliter obsessis usurpatur: quod certius est, quàm ut adductis, quæ adduci possent, multis exemplis probemus. Quod 2. spiritus immundus dicitur, *peragrarè loca arentia* h. e. deserta, ab omnibus non habitata, sumtum est à Salvatore rerum alioqui obscurarum gnarissimo ex eo, quod ordinariæ divinæ dispositionis est, cui nihil ex singulari DEI iudicio & permissione intercedit. Ordinariæ namque divinæ, jam post lapsum etiam, gubernatio-

Subjecto
sensu totius
membra

quem
(5.)
omnes
phrasæ ju-
vant
(1.)
(2.)

nis & dispositionis est, ut non permittat diabolis obfidere homines, si maximè infideles & impii sint, obsessione corporali, & in corporibus eorum istoc modo habitare; imò ne quidem permiffum ordinariè est diabolo, ut infidelium hominum fues ingrediatur & vexet, sine fingulari & extraordinaria permiffione divinâ. Cujus rei exempla in medio Ethnicifmo, in quo homines turpiffimis idololatriis dediti, & veriffima diaboli mancipia, non tamen ordinariè à diabolis obfessi fuerunt, ut notum est: & in fuis Gergefenorum Matth. VIII. ordinariè itaque, & extra casus divinæ permiffionis, diaboli in aëre habitant, sub cælo fiant, in locis arenibus & desertis, ubi nocere hominibus & eis, quæ hominum fiant, non poffunt in corporalibus. Atque hoc est, quod Chriftus in Cafu fuo dato dicit, diabolum ex homine ejectum, quem corporaliter obfederat ex extraordinariâ divinâ permiffione, pererrare loca aëria feu deferta, quæ ordinaria ipfius fiant, ficut & aër & fi qua alia loca fiant, in quibus corporalia damna hominibus & bonis eorum inferre nequeunt, donec ex divinâ extraordinariâ permiffione ipfi rursus concedatur tentare ad affligendum, homines. Et tum, hoc est, quando vel tentat, num quid DEUS permiffurus, vel ipfi de hoc jam aliquid constat, vifitat priorem fuam in homine domum, ut rursus in eam ingrediatur. In desertis 3, feu arenibus locis *non invenit* fpiritus immundus *requiem*, h. e. *oikos*, domum, in quâ requiefcat, & verfetur, pro lubitu: ficut homo in certâ fede vel domo habitans, ubi fuis negotiis invigilet, requiem habere dicitur. Hoc namq; cum diaboli negotium & defiderium fit, ut hominibus noceat, requies ipfius, in quâ ifti negotio ftudeat, gratiffima est, fi ipfum hominem occupare poffit. *Domus* 4. hominis *vacua, fceps purgata & ornata* dicitur, hoc est, patens diabolo, non claufa & munita contra illum, ut deberet; non repleta divina custodia, DEO & divinis vacua, contra verò per nequitiam & fecuritam hominis ita prorfus comparata, ut nihil, quò minus diabolus liberiùs etiam, quam olim, ingrediatur, impediat. Atque hinc est 5, quod diabolus, plus fibi videns divino iudicio in domum adeò vacuam & purgatam jam, quàm olim, licere, feptem affumit damonia pejora, & cum his in homine habitat. Arbitramur vel ex his paucis conftare poffe, quod literali de

corpo-

corporali dæmoniaco acceptioni nihil totius Phrasæ ad-
verletur. Hoc prius membrum est.

§. 20. Alterum membrum breve est: sed applicatio ad
prius comparationis membrum non obiter aut superficialiter
facienda est. Ita autem habent verba hujus membri, ἦτος ἔσται
ἡ τῆ γενεᾶ ταῦτα τῆ πονηρᾶ, sic erit (continget) & generationi
huic prave. Applicationem faciendam esse ex Antecedenti-
bus, manifestum faciunt particule, ἦτος ἡ sic etiam q. d. Quem
admodum contigit homini, à quo spiritus immundus egressus,
sed regressus in eundem posteriora prioribus pejora fecit; sic et-
iam continget generationi huic prave. Interpretes, ut supra
habuimus, partim comparationem parium, partim descensum à
genere ad speciem faciunt. Qui hætenus conveniunt omnes,
quod paritatem in membris constituunt. Qui namque duos in-
ter se, dæmoniactum corporaliter, & alterum spiritualiter obses-
sum, comparari existimant; statuunt, utrumque in tertio com-
parationis parem esse. Qui verò à genere ad speciem descen-
di putant, paritatem, imò identitatem in utroque membro face-
re coguntur: quia quod competit generi, idem etiam speciei
competit.

§. 21. Hoc itaque, quod de paritate dictum est, præ-
supposito, antequam applicatio fiat, videndum est, quid in
membro priori habeatur, à quo applicatio ad membrum po-
sterius fieri debeat. Ubi invenimus. 1. hominem dæmonia-
cum verè à spiritu immundo obsessum. Nam spiritus immun-
dus ita in ipso erat, ut in eo domum suam & requiem haberet;
atque possidebat, quod in eo usque ad requiem & expletionem
desideriorum suorum possidere cupiebat, & poterat. Intra-
erat in eum spiritus immundus, ut exeundum illi fuerit per expul-
sionem violentam, nec spontè dimiserit domum suam. 2. Spi-
ritus immundus quoque, quando ejectus est, reverà exire coac-
tus est, ut in homine non amplius fuerit. Exiit ex homine, ut
in eo amplius non habitaret, sed in loca dissita, loca deserti aren-
tia abiret, & ea pererraret. Exiit, quemadmodum exierunt
spiritus immundi, quos ipse Christus ex dæmoniis ejecit.
Nam quæ phrasæ usurpatur de dæmonibus à Christo ejectis,
de quibus dicitur, quod ἐξῆλθον ἐξ ἡμῶν: eadem in nostro

Quantum
ad alterius
membrum
applicatio-
nem:

Paritate
membrorum

Præsuppo-
sita, par-
tim viden-
dum, in
quibus fie-
ri debeat
applicatio
nim.

(1.)

(2.)

loco usurpatur. Non dubium autem est, quin verissimus exitus denotetur, quando Christus ejecisse dicitur. Quare procul abesse debent figmenta & collusiones diabolicæ, de quibus *Lightfootus* conjecturavit. Spiritus immundus 3. qui reverà egressus fuit, reverà etiam denuò ingressus est in hominem, è quo egressus fuerat, ubi locus ipsi rursus & amplior atque accommodatior datus est: nec ipse tantum ingressus est, sed septem etiam spiritus pejores secum sumisit, quibus locum fore apud hominem securum & negligentem observavit. Unde (3.) 4. res hunc fortita est eventum, ut hominis posteriora pejora prioribus facta sint. Nimirum, non tantum crudelius obsessus & afflictus est miser homo ab octo spiritibus immundis, cum prius unum tantum habuisset: sed spes etiam restitutionis amplius ulla non superfuit.

partim, §. 22. Ad hæc verò quàm ineptam faciant applicationem Calviniani, videbimus. *Calvinus* loco suprâ citato ita commentatur; *Quum de exitu diaboli loquitur Christus, vim & effectum gratia DEI commendat, quoties ad nos accedit: præsertim verò quum DEUS nobis appropinquat in Elijâ sui persona, finis est, ut nos à diaboli tyrannide creptos ad se recipiat: idq; palàm testatus fuerat Christus recenti miraculo. Quum ergò proprium ejus officium sit malos spiritus fugare, ne amplius in hominibus regnent, merito dicitur exire diabolus ab hominibus, quibus se Christus Redemptorem offert. Tametsi autem non omnibus efficax est Christi præsentia, quia increduli ipsam sibi irritam reddunt: notare tamen voluit, quorsum nos ipse visitet, quid per se valeat suus adventus, quid deniq; mali spiritus sentiant. Nunquam enim operatur in hominibus, quin diaboli in certamen tracti ejus virtuti succumbant. Tenendum ergo est, diabolum à nobis ejici, quoties nobis affulget Christus, suamq; erga nos gratiam aliquo documento exerit. Hæc ille: & plura, quæ huc transferre nolumus.*

& Pareus. *Pareus* eodem contendit, sed membra distinctius ordinat. Sic namque scribit: *Ita etiam erit isti nationi mala. Quomodo? Fuerunt sub lege. 1. hæctenus misera Satanae mancipia, spiritaliter obsessi erroribus, & superstitionibus traditionum humanarum. 2. Meâ prædicatione & miraculis eos à Satana laqueis liberavi, viam salutis eis monstrando, & ad resipiscentiam, quâ verè liberentur, eos invitando. 3. Hanc verò illi gratiam mali-*

tiosè

iosè contemnunt, & pedibus conculcant, diabolo eam adscribendo. 4.
 Futurum igitur, ut spiritus ille prior eos ingratos, securos, diabolo cor-
 da sua malitiosè preparantes & ornantes rursus invadat, non solus,
 sed assumtis aliis pejoribus: unde seipsis in dies peiores effecti, tandem
 precipitentur.

§. 23. Hoc unum rectè observant Calvinus, Pareus, & qui refutā-
 quotquot cum iis faciunt, quod vox γενεάς, cum dicitur, τῆ γενε-
 αὶ ταύτης τῆς πονηρᾶς, Generationi huic male, accipienda sit de
 scribis & Phariseis nova signa perentibus, ut Benedictus Aretius
 in h. l. clarè eos vocat; & quidem distributivè, non collectivè;
 quod unicuique hominum existà pravà generatione ita futu-
 rum sit. Sed pessima est comparatio, quâ ejectio diaboli ex ho-
 mine corporaliter obsesso comparatur cum merè externa præ-
 dicatione Christi & invitatione ad resipitentiam, sine interna
 virtute & efficacia, quâ sola homines à spiritali obsessione libe-
 rantur. Et frivolum est, quod dicitur, quasi meritò dicatur
 homo spiritaliter à diabolo liberatus, quando Christus se Re-
 demtorem offert, in suâ personâ appropinquat, & qualitercun-
 que diaboli virtutem imminuit, non tamen expellit. Ut nugas
 istas clarius perspiciamus: comparationem instituiamus inter
 exorcismos; unum, quo diabolus ex corporaliter obsesso ho-
 mine expelli debet, aut expellitur; alterum, quo ex spiritaliter
 obsesso ejiciendus est, aut ejicitur. Exorcismum, quo Christus
 ipse in ejiciendo, ex homine corporaliter obsesso, diabolo usus
 est, legimus Marc. V. v. 8. Dicebat enim (Christus) illi (spiritui
 immundo) ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, Exi
 spiritus immunde ab homine. Appropinquavit Christus in pro-
 pria sua persona ad hominem obsessum, quo de Marcus ibi lo-
 quitur: obrulit se illi tanquam Redemtorem generis humani:
 ostendit proprium suum officium, malos spiritus fugare. Ve-
 rumenimverò, si Christus dixisset spiritui immundo; Exi im-
 munde spiritus ab homine; vel si etiam hoc verbo operationem
 & furorem Satanæ repressisset, non tamen prorsus ex homine
 expulisset: num, quæso, meritò dici potuisset, spiritum immun-
 dum ab homine exivisse, & hominem à spiritu immundo libe-
 ratum esse? Profectò ineptus & absurdus fuerit, qui hoc dixe-
 rit. Et quid non pretextuum & gloriationis habituri essent
 Exor-

Marc. V. v. 8.

Exorcistæ impostores & invalidi, si is dici posset à diabolis obsessioribus homines liberare, qui verbum Exorcismi pronunciat, nec reipsa quicquam præstat? Eandem verò esse rationem Exorcistæ & exorcismi spiritualis, hoc est, quo spiritualis diaboli obsessio solvitur, & diabolus ex homine ejicitur, quis non videat? Certè si Christus exorcismo verbi prædicati vel ipse erga scribas & Phariseos usus sit, in quo se Redemptorem gentis Judaicæ vel totius generis humani stitit, officium suum de fugandis malis spiritibus proprium exposuit, ad pœnitentiam adhortatus est; non tamen quicquam virtutis aut efficaciam addiderit, ut diabolus spiritualiter obsidens expelleretur: non possum meritò dicere, quod diabolum expulerit ex scribis & Phariseis, quod diabolus ex illis exiverit, & quod hi à diabolo liberati fuerint. Quin hæc omnia falsissima esse, quis non videat? quis non observet, ignominia esse omnia tum Exorcistæ potentissimo, tum Exorcismo ejus efficacissimo? Dixisse Christum, Exi imunde spiritus: hunc nihilominus non exivisse, & triumphare.

(2.)
Lightfootus

§. 24. Videntur hæc probè observata ab aliis itidem Calvinianis: qui propterea abusi potius, quàm secuti, quorundam Patrum expositione, non distributivè de singulis, sed collectivè de totâ gente Judaica interpretantur applicationem. Ita namque majorem res obtinebit speciem, cum contraria de totâ gente simul prædicari possint. Sic de gente Judaica expulsus est diabolus respectu fidelium vel electorum: reversus est, respectu incredulorum & reproborum. Brevius hanc applicationem comprehendit *Johannes Lightfootus* in hæc verba; *Aptissima a-
pertissimaq; comparatione demonstratur, ejectum primo è gente Judaica diabolum per Evangelium, interq; gentes sedem & requiem sibi
quærentem ac non invenientem, exagitante eum undiq; Evangelio, in
gentem Judaicam rediisse, sedem fixisse, multoq; magis eam possedisse,
quàm antea. Patet hujus rei veritas in horrenda istâ apostasiâ infi-
nita multitudinis Judæorum, qui Evangelium amplexi ab eo nequissi-
mè sunt relapsi, de quâ in infinitis serè locis loquitur Novum Testa-*

& Gualtherus.

*mentum. Gualtherus tamen aliter ad gentem Judaicam applica-
tionem format, quando sensum ita tradidit; Quemadmo-
dum qui ex gravi morbo restituti in illum recidunt, gravis & pericu-
losius quàm antea laborant: ita qui ex diaboli servitio liberati, huic
rursus*

nursus locum dant, postea peius habent, quam prius habuerint, & vix sperari potest, ut in integrum restituantur. Atqui id vos facitis, in quibus liberandis DEus omnibus seculis laboravit. Nam ideo pater vester Abraham, cum inter idololatrias ageret, evocatus est ex Chaldaea, ut cum ipso foedus salutis instauraretur. Rursus cum in Aegypto patres vestri superstitionibus corrupti non Pharaoni solum, verum etiam diabolo servirent, inde etiam per Moysen illos eduxit DEus, & in peculium sibi adoptavit, & inter ipsos regnum suum sacerdotale & cultus sui sedem constituit, atq; illos multis modis sibi obstrinxit, ne ipso relicto in tristem illam servitutem relaberentur. Praterca libertatis vestra vindices & custodes dedit Prophetas, qui suis monitis vos in officio retinerent. Interdum virgis quoq; usus est, quibus petulantia vestra coerceretur, ut ipsi in spiritus libertate serviretis. Et quia hucusq; sapius relapsi estis, nunc me Filium suum unigenitum misit, qui dies & noctes hoc ago, ut vos ex diaboli servitio vindicem, & ut me vestrum vindicem ipsi agnoscatis, quotidie ex multis obsessis demonia expello. Sed nequicquam. Nam adeo non agnoscitis hoc beneficium, ut non modo securi rerum salutem vestram negligatis, sed insuper scelerata & malitiosa perveracia diabolum vobis accersitis, & huius iugum praefertis libertati filiorum DEI, quam ego vobis offero. Quia ergo perire lubet, age ita vos mulcebit Dominus, ut quemadmodum in impietate proficiscitis, ita quacunq; vobis ante hac acciderunt, lusus & iocus dici possint pra illis, quae posthac passuri estis. Hactenus Gualtherus.

§. 25. Quasi verò Christus de tota gente Judaicâ collectivè sumta loquatur, quando dicit; Sic erit etiam generationi huic prava! De scribis & Phariseis Christo sermo est: ut rectè Aretius dicit. Rectè observarunt Calvinus & Pareus, quod Dominus locutus sit de scribis & hypocritis similibus, qui spre-tà DEI gratia cum diabolo conspirabant. Et quid in contextu Evangelistæ clarius est, quàm quod scribae & Pharisei, & reliquus populus Judæorum audientium ita invicem distinguantur, ut populus Judæorum seu turbæ fuerint, ad quos Christus locutus: scribae autem & Pharisei, de quibus ad eos locutus est? Tunc, inquit Evangelista v. 38. interrogaverunt eum (Christum) quidam e scribis & Phariseis, dicentes; Praceptor, volumus ex te signum videre. Subjicit v. 39. At ipse respondens dixit illis; Generatio

qui itidem
refutantur

Matth. XII
v. 38.

v. 39.
prava

prava & adultera signum querit &c. Dixit illis: quibus? non scribis & Phariseis: sed populo seu turbis. Ita enim seipsum Evangelista exponit v. 46. Quum autem adhuc loqueretur turbis. Quomodo ergo totus populus seu gens Judaica esse poterit, de qua Christus dicat; sic erit etiam generationi huic prava? Annon præterea satis in contextu exponitur, quamnam hæc sit generatio prava? Generatio prava & adultera signum querit. verl. 39. Viri Ninivite surgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eam. v. 41. Regina Austri surget in iudicio cum generatione hac, & condemnabit eam. v. 42. Quid? num viri Ninivite & Regina Austri in iudicio surgent cum tota gente Judaicâ collectivè sumpta, & condemnabunt eam? Annon cum singulis de gente, qui generatio prava erant, surgent, & condemnabunt singulos: quemadmodum DEus condemnationem eorum adversus singulos confirmabit? Certè hoc dicendum est. Ergo generatio prava, in verbis; Sic erit etiam generationi huic prava, de certis hominum individuis, de scribis, Phariseisque & eorum similibus, accipienda est: de illis, qui postquam blasphemarunt Filium hominis & Spiritum Sanctum, signum etiam ausi sunt à Christo petere.

partim
quomodo
applicatio
facienda.

§. 26. Non prolixè occupati erimus in vindicandis, si pro dictis Calvinianorum interpretationibus citentur, sive Patribus sive Nostratibus. Notum namque satis est, quod quando duo eadem etiam loquuntur verba, non eadem tamen eorum mens sit. Quare, ad finem proferantes nostram potius sententiam exponemus de verâ & genuinâ applicatione ex verbis Salvatoris, sic erit etiam generationi huic prava, faciendâ. Observamus autem 1. Applicationem Casus dæmoniacy corporaliter obsessi ab Evangelista concisius factam esse: quod vel inde patet, quia particula ἀποδοτικῆς, ἕτως sic, non habet sibi respondentem in antecedentibus particulam, ὡςπερ, Quemadmodum. Quare plenè ita habebit applicatio; Quemadmodum, in præmissio de dæmoniacy corporaliter obsessio Casu, homini dæmoniacy, ex quo spiritus immundus expulsus quidem est, sed ab eodem ultro in purgatam & ornatam domum admissus iterum, hoc contigit, ut posteriora ejus redderentur, & quidem iustissime, omnium iudicio, pejora prioribus: sic etiam huic generationi

Vbi observ
(1.)
Applicatio
nem ab Ev
ang. concisi
sius indica
tam.

oni pravæ scribarum, Pharifæorum eorumque similium, ex quibus quidem diabolus jam olim spiritualiter ejectus & exire coactus fuit, sed ab illis ulterò, & usque ad peccatum in Spiritum Sanctum perpetratum, rursus malitiosè admissus est, continget etiam justissimè, quod in simili casu nemo jure negabit, ut posteriora eorum reddantur prioribus pejora, hoc est, quemadmodum suprâ dixi, peccatum eorum non remittatur illis, neque in hoc neq; in futuro seculo, & in judicio tam à Ninivitis quam Regina Austri condemnentur.

§. 27. Ex quâ pleniori Applicatione jam I I. constat, quod Comparatio instituta sit à Christo duplex, vel, si mavis, in duabus rebus: in Subjecto, & in Prædicato. Quod ne quidem, quos suprâ citavimus, & alij Calviniani negare possunt. In prædicato tertium comparationis clarum est, *ut ait esau nã sic eris etiam*, nimirum quemadmodû dictum est de dæmoniaco, quod posteriora ejus reddita sint pejora prioribus; sic etiam huic generationi pravæ continget, ut posteriora ejus reddantur prioribus pejora. Quæ autem sunt τὰ ἔχαρα, Posteriora? quæ τὰ πρῶτα, Priora? Uno verbo; status sunt: Posteriora sunt posterior status; priora autem, prior status. Prior status dæmoniaci, corporaliter ab uno spiritu immundo obsessi, fuit miser ille status, fors, conditio, in quâ crudeliter à diabolo obsidente corpus ejus afflictum est, & tortum: posterior autem ejusdem status est ille, in quo à spiritu immundo priori & septem pejoribus spiritibus obsessus septuplo amplius, adeoque longè crudelissimè quoad corpus afflictus & tortus est, ut spes nulla futuræ liberationis esset homini, qui priorem liberationem non debitâ cum gratitudine agnovit, sed contempsit potius, posthac indignus, qui denuò liberetur. Verum prior status scribarum Pharifæorumque in Spiritum Sanctum peccantium erat ille, quo à diabolo quidem spiritualiter erant obsessi, sed uno quasi solo, hoc est, obsessione longè tolerabiliori, & ex quâ liberatio expulso diabolo data est: posterior autem status, in quo à diabolo denuò seducti etiam in peccatum blasphemix in Spiritum Sanctum relapsi sunt, per quod peccatum habitatio non unius prioris diaboli, sed septem simul pejorum facti, adeò ab iisdem obsessi & in servitutem redacti sunt, ut peccati sui non habeant remissio-

(2.)
Faciendam
esse tum
in prædica
to.

missionem, neque in hoc neque in futuro seculo. Ubi quod uterque status posterior, & dæmoniacy corporaliter obsessi, & dæmoniacy spiritualiter inhabitati, priori suo longè pejor sit, clarissimum est.

Pareus.

§. 28. Caterùm quod statum priorem spiritualiter à spiritu immundo obsessorum attinet, eum facere potest vel solus status hominum post lapsum naturalis in peccato originis, quod servituti diaboli & ipsi condemnationi æternæ, nisi remissio fiat, subjicit. Agnoscunt hoc ipsi Adversarii nostri. Ita namque Pareus in h. l. scribit; *Adumbratur hoc parabolico argumento, miserabilis conditio tum naturalis omnium, quod sumus in potestate regni tenebrarum, & misera Satanae mancipia, donec per Christum liberemur: tum verò eorum, qui gratiam Christi malitiosè contemunt.* Et ipse Calvinus; *Interea nobis describitur misera totius humani generis conditio: sequitur enim, diabolum in hominibus domicilium habere, quia inde expellitur à Filio DEI. Atqui non de uno aut altero sermo habetur, sed de tota progenie Adæ. Hæc igitur natura nostra gloria est, quod suam in nobis sedem habet diabolus, ut tam in corpore, quam in anima habitet. Quò etiam illa strius est misericordia DEI specimen, dum nos ex fœtidis diaboli stabulis templa sibi facit, & ad spiritus sui habitationem consecrat.* Hæc sanè

Calvinus.

& Calvinus & Pareus rectissimè: ex quibus verò, quòd paulò antè diximus, manifestum est, ad hoc, ut scribæ & Pharisei dicantur olim fuisse in statu hominis à spiritu quasi uno spiritualiter obsessi, sufficere, natos & conceptos fuisse in peccato originis, & in eo, quem peccatum originis secum importat, statu extitisse. Undè liberatio ex isto statu expulsio diaboli spiritualiter obsidentis rectissimè vocatur; neque expulsio hæc diaboli spiritualiter obsidentis necessariò amplius quid importat. Quanquam eodem nomine rectè etiam appellatur, & hîc non omninò excluditur illa liberatio, quâ homo jam olim è statu peccati originalis restitutus, sed in eundem aut pejorem, per peccata actualia, remissibilia tamen, relapsus, ex hoc quoque statu posteriori, nondum postremo, liberatur. Sicut quod de statu in Spiritum Sanctum peccantium, tanquam pejori, habetur, suo modo etiam applicari potest ad lapsus post pœnitenti-

am.

am mortales, si hi cum statu peccati originalis simplici conferrantur.

§. 29. In subjecto III. comparatio ita instituitur, ut tertium Comparationis unum quidem totum sit, sed suis quasi partibus constet. Nam. 1. Quemadmodum dæmoniaco corporaliter obsessus fuit à spiritu immundo, ut in hujus potestate esset, & hic membris corporis crudeliter abuteretur, eademque torqueret: sic scribæ & Pharisei fuerunt olim spiritualiter à diabolo obsessi, ut hujus in potestate essent, & hic membris eorum turpiter ad varia peccata & injustitias abuteretur, eademque spiritualiter affligeret. 2. Quemadmodum dæmoniaco corporaliter obsessus, expulso diabolo in loca arentia, è statu suo misero servitutis & torturæ corporalis reverà liberatus est: sic scribæ & Pharisei per divinam gratiam reverà & ita liberati sunt, ut diabolus eos spiritualiter obsidens exire coactus, & ipsi ex statu iræ divinæ in statum gratiæ translati, & à servitute diaboli spirituali liberati fuerint. 3. Quemadmodum dæmoniaco olim à spiritu immundo obsessus, sed ab eo & miserrimo sub eo statu liberatus, domum suam vacuum reddidit, purgavit & ornavit, ut diabolo priori reditus & grata habitationis requies pateret, adeoque hic septem assumtis spiritibus pejoribus in eum regressus est: ita etiam scribæ & Pharisei per incredulitatem cum blasphemia contra Spiritum Sanctum conjunctam diabolo viam & domum præpararunt ad spiritualem iterandam obsessionem, ut non unus tantum prior, sed septem insuper pejores spiritus eos occuparent, & in illis quietè habitarent. Atque sic factum est, ut in Prædicato, de quo supra, pares etiam redderentur; & quidem, omnium sanorum judicio, justissime,

(3.)
tum in sub-
jecto.

§. 30. Verum enim verò hinc Calviniani & Anabaptistæ excipiunt, scribas & Phariseos non fuisse reverà à diabolo liberatos, diabolum eos spiritualiter obsidentem non reverà expulsum esse, & exivisse: sed diabolum dici meritò exivisse ex iis, quia Christus præ se tulerit, ac si vellet eum expellere, seque Redemptorem hominibus istis exterius obtulerit: quemadmodum supra jam annotavimus. Quibus verò hinc breviter respondemus, turpiter lædi ab Adversariis Tertium Comparationis, in

Exceptioni
Calvinia-
norum &
Anabapti-
starum

Occurritur

quo paritas ponitur, non imparitas. Hanc paritatem nos urgemus & confirmamus: quemadmodum paritas deprehenditur in hoc, quod sicut corporaliter obsessus reverà obsessus fuit, ita scribæ & Pharisei spiritualiter obsessi reverà etiam obsessi fuerunt; sic itidem paritas in eo est, quod sicut ex corporaliter obsessio diabolus reverà & plenè exivit, quantum ad obsessio nem & dominium, sic etiam ex Phariseis & scribis spiritualiter obsessis diabolus, quantum ad obsessio nem & dominium, exiverit. Quæ eadem paritatis veritas ex cæteris quoque comparationis partibus amplius stabiliri potest.

Ad aliam
eorum Ex-
ceptionem

Responde-
tur.

§. 31. Reverà tamen, inquit, è scribis & Phariseis diabolus spiritualiter obsidens non dici potest exivisse meritò & plenè, cum nunquam fuerint per spiritum DEI regenerati aut renovati. Atqui, inquam, vos hoc temerè dicitis. Christus verò satis clarè in nostris verbis, ut ostendimus, affirmat, diabolum ex iis fuisse expulsum: Vobisne ergò, an Christo magis credam? Sat mihi est, quod Christus dicit: cui vos impiè & malitiosè contradicitis. Verbis sanè Christi & simplicissimo comparationis sensui firmiter & tamdiu mihi inhaerendum est, donec, non vos, sed Scriptura Sacra tam clarè dicat, scribas & Phariseos hos in Spiritum Sanctum peccantes nunquam fuisse regeneratos & renovatos per spiritum, nec unquam diabolum spiritualiter eos obsidentem exivisse. Certè, inquit, per conciones Christi, quibus constanter contradixerunt, nec unquam crediderunt, non est efficaciter ex iis expulsum diabolus. Unde verò, inquam, istud satis vobis constat, quod hi scribæ & Pharisei nunquam concionibus Christi crediderint? Equidem semper ferè scribæ & Pharisei calumniati sunt Christum, verba & opera ejus: Sed unde probabitur, quod ubique iidem fuerint, qui in nostro loco? Sed quicquid sit: non adedè constricti sumus, ut dicere cogamur, ex scribis & Phariseis blasphemis diabolum per conciones Christi exivisse: habuerunt illi alia media in Ecclesia Judaica, in primis Sacramentum circumcisionis, per quod in fœdus DEI recepti sunt; educati postea sunt in fide & religione patriarchali, quæ licet valdè per traditiones corrupta, talis tamen fuit, ut fundamentum Fidei & salutis superesset etiam

iam ante conciones Christi: unde & Ecclesia vera, & sancti homines, Zacharias, Elisabetha, Simeon, Hanna, ipsa B. virgo Maria & alii, inter Judæos adhuc extiterunt. Regressus itaque est diabolus cum pluribus pejoribus spiritibus in scribas & Phariseos, quando concionanti & miracula operanti Christo contradixerunt, qui prius, quàm contradicerent & blasphemarent, ex illis exiverat. Manet itaque nobis, scribas & Phariseos olim revera ab obsidente spiritualiter diabolo fuisse liberatos, sed per peccatum incredulitatis cum blasphemia Spiritus Sancti conjunctum in potestatem ejus & longè pejorem priori statum relapsos.

§. 32. Unde tandem facilè orthodoxa nostra de *Relapsu Erectorum* doctrina demonstratur. Nam I. *Datur omnino relapsus Erectorum: & quidem in peccatum etiam irremissibile blasphemia adversus Spiritum Sanctum, & ineluctabilem statum servitutis peccati & aeterna damnationis.* Probatum exemplo scribarum & Phariseorum; ex quibus, ut hæcenus ostensum, Christus ipse dicit, spiritum immundum, qui spiritualiter eos obsederat, ejectum semel fuisse; qui tamen in atrocissimam contra Spiritum Sanctum blasphemiam relapsi, & in longè pejorem, quàm unquam, statum servitutis diabolicæ & damnationis relapsi sunt. Conatur, sed invalidè, Pareus se extricare in h. l. *Videtur inquit, hinc confici, aliquos verè à diabolo liberatos & conversos denuò relabi in potestatem Satanae. Maldonatus sic exponit, quosdam, qui aliquando boni fuerant, rursus malos fieri, & seipsis deterioribus evadere. Quod verum est. 1. de multis apparenter bonis, hoc est, hypocritis. 2. de multis verè illuminatis cognitione veritatis. De his enim Petrus 2. Petr. 2. testatur, eos verè effugisse inquinamenta mundi, & viam veritatis cognovisse: relabi tamen in sordes peccatorum instar canis vorantis vomitum, & porci post lotionem redeuntis ad volutabrum. Tales Apostatae fuerunt & sunt. Sed falsum est de verè fidelibus & regeneratis. De his enim testatur Christus, eos servari in fide virtute DE I, nec posse seduci: si cadant, non collidi, quia DEVS supponit manum: non tentari supra vires: nec deficere à timore DEI. Verum 1. noster locus loquitur de iis, ex quibus diabolus exiit, adeoque verè boni fuerunt. 2. De ejusmodi illuminatis,*

6.
Sententia
de Relapsu
Erectorū
demonstra
tur,
Conclus. I.

Pareo sub-
terfugien-
ti

Respond.
(1.)
(2.)

- (3.)
2. Petr. II. minatis, in quibus nullæ amplius tenebræ, in quibus diabolus habitare potest, adeoque exire cogitur. 3. De qualibus etiam Petrus 2. Ep. 2. loquitur: quos propterea dicit, verè effugisse, non tantùm qualemcunq; ignorantiam, sed inquinamèta mundi, in quibus diabolus adhuc habitat. Unde Petrus pro nobis contra Pæum est. 4. Verè fideles & regenerati servantur virtutè DEI, non tamen absoluta, sed ordinata: extra quam evagantur, qui diabolum denuò admittunt.

Concl. II §. 33. *Erecti II. ita relabi possunt, ut non tantum qualitercunq; DEum offendant, sed etiam ut spiritum blasphemant sanctum, eumq; in perpetuum cum fide excutiant, & gratiâ DEI excidant.* Res iterum clara est exemplo scribarum & Phariseorum: hi namq; eò relapsi sunt, ut Spiritum Sanctum etiam blasphemaverint, cum fide excusserint, & gratia DEI in perpetuum exciderint. Siquidem ita gratiâ DEI exciderunt, ut peccatum ipforum illis neque in hoc, neque in altero seculo remitteretur.

Concl. III. §. 34. Unde III. constat quoque, *Erectos ita relabi posse, ut in æternum pereant.* Ita namque Phariseis & scribis contigit, quorum posteriora prioribus pejora facta; & cum peccatum remissum non sit sive in hoc sive in altero seculo, necessariò perendum fuit.

Concl. IV. §. 35. *Erectis tamen IV. si relabuntur, nec eum Phariseis & scribis in Spiritum Sanctum peccant, concessa est lapsus venia per penitentiam.* Nam qui blasphemant Filium hominis, remissionem habere possunt.

Concl. V. §. 36. *Erectis V. sedulo cavendus est relapsus: ne in eo fortè pereant.* Sed finiendum est.

Soli DEO Gloria.

Ad